

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt XV. Certant Catholici Angliæ Vvestonum redimere carcere. Obstat
iis fortiter. Voluptatibus animi à Deo illic refouetur. Subiectus examini,
instructis sibi quæstionum ancipitum se periculosis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

pro Societatis vestrae sanctae conseruatione in eius obsequio, meas Deo preces porrigam tam ardentem, quam opto viuens, & moriens placere diuinae maiestati,] nec vero ab nostris procul tantum sibi animae acciuit solatia, sed ex iis vnum per annos aliquot in carcere habuit Sacerdotem, medici habitu & professione, qui tandem agnitus in exilium pulsus est, ac demum proxime moriturae poscenti, ac roganti rogata est copia Sacerdotis, cum essent tunc omnia Sacerdotibus capti plena ergastulis verum perpetuus carceris socius & indiuiduus animi consalator, vt eriperetur ei ab aduersariis non fuit in eorum potestate cum adesse illi vbique ignorarent.

Secum enim Christum in augustissimo Sacramento circumferebat semper aureo vasculo ad pectus, & suas cum eius doloribus miscebat lacrymas, & consolationes, illumque supremo dehinc vitae articulo, supremum, ac summum malorum omnium medicum, ac remedium suis manibus sumpsit, quod ei licuisse haudquaquam dubitant viri docti, & putat Suares, id ei fuisse à summo Pontifice facultate amplissima concessum.

Certant Catholici Angliae Vvestonum redimere carcere. Obstat iis fortiter. Voluptatibus animi à Deo illic refouetur. Subiectus examini, instructis sibi questionum ancipitum se periculosis euoluit decipulis. Cum Protestante concertans ministro, Sacerdotes confirmat duos vacillantes; Alanus sacra purpura insignitur ingens Alani de Anglicana Ecclesia decus, & meritum.

CAPVT XV.

REPTA viuus Maria Scotiae, & formidolosis timoribus quibus ea in fonte, & tranquilla vltro se Anglia vexabat venit ad Vvestonum, cuius etsi necandi causam supremum tribunal videbat nullum, sed accituum facilem credidit, & promptam ab distincta explicatione diplomatis quod Pius V. promulgarat, non ancipitis quidem illa, & conditionibus arbitrariis incertisque suspensa, sed fixo disertoque iudicio & responsione in casus incertos vtrunque certo definita, in quibus altera contententem olebat reum, suspectum altera; tenebatur Vvestonus carcere quem Clinkum vocitant; huius infimos specus &

& fossas occupabat nequissima perditorum reorum colluuias. Claudebat media Regio, omnis generis, ætatis & sexus Catholicos, tam promiscuè, & confertim congestos, vt etiam illic multis annis marceret vir cum suis liberis, & vxore, quem explorator auarus & perfidus vt carius venderet, reum initio Sacerdotij fecerat, nec de miseri causa exinde tot annis cognitam fuerat. Superiora carceris incolebat Vvestonus cum Nicolao Smitheo Sacerdote, narratque ipse de se toto, & amplius quo illic egit anno, diem sibi fluxisse nullum quem vitæ postremum non crederet, vel tribunalis Vvestmintheriensis, & Tiborni patibuli auspiciem, passim ad eò palamque ferebatur sic illi decretas à Consiliariis furcas esse, vt conceptam mortis in eum sententiam ad eius examen, & cognitionem causæ secum ferrent. Quibus populi dictis à nostris PP. Sothuuello & Cornelio tantum fidei datum est, vt conuenirent eum in carcere grauissimis literis, dignisque scribentium virtute, & sublimitate argumenti, his eum & socium arduos hortabantur ad decus martyrij, quod tanti esset ad rei Catholicæ splendorem, bonumque animarum, & dignam ad hoc assumerent pectoris generositatem. Verum vt est doni prorsus gratuiti prerogatiua martyrij, hanc Deus interea Sothuuello ipsi, & Cornelio insciis destinabat, Vvestoni carcere annorum septemdecim, & exilio contentus. Obstabant anhelis Vvestoni desideriis Catholici omnes præsertim nobiles, quibus parentis loco erat, & ad obtinendam eius libertatem ad eò nullis parcebant machinis, vt non sint veriti ad hoc etiam ad mouere intercessiones primorum aulicorum, in quibus tamen repertus est nemo tam lubricæ tentator aleæ. Quin & ex iis quidam, si de latrone, inquit, homicida, sicario, pirata res esset, auderem, aleamque tentarem spe forsitan aliqua, conficiendæ rei. Iesuitæ nomen, etiam innocentis, atrocius aliquid apud Reginam sonat, nec ausim in eius auribus id nomen efferre. Nec erat incassum, & inanis hic metus; nam si suis Legatus Regis Christianissimi studiis ab Imperatore Turcarum euicit ne nostros eiiceret, vel suis apud Christianos ministeriis arceret; Elizabethæ ingratis id factum exoratúmque est: nam suis apud Principem illum officiis in oppositum arduè institerat. Quid ergo ab illa domi suæ fuit expectandum, quæ tam procul, & domi alienæ tam infensum in nos gereret animum.

Nobilitatis Catholicæ tam pia & feruida studia in Vvestoni liberationem latere illum non poterant, sed vbi accepit eò procedere, vt larga multorum contributione certaretur de illa redimenda, scripsit ad illos, vehementer dolens, & partim quod contra rem suam venirent increpitans, partim rogans infimis precibus, ne immoderato erga se amore, damnuna sibi consciscerent iactura omni maius, & honorem sibi præriperent iam forte de cælo proximè imminentem, suos eiusdem Ordinis, & animi fratres abiecta patria & caris omnibus semestres ambire, & procellosas nauigationes, in expectationem sudoris aut sanguinis pro Christo fundendi, fore nunc beneuolentiæ crudelis hac se repente tam pretiosa spe in rem propemodum vertenda priuari, & grandiori suo quam illorum sumptu caput

sibi seruari, coronam adimi, haudquaquam sibi viam eiusmodi signasse, tot omnis generis, & conditionis Catholicos, & sacros, & laicos, qui iam inde ab Henrico VIII. Religionem veram suis mortibus propugnassent. Subdebátque sibi eorum molitionibus si emitteretur è carcere inuitus, non suffecturum os deinceps ad ferendos hominum oculos, & linguas ac suimet pudorem, miserationem, & horrorem.

Inter hos conatus eximendi è carcere Vvestoni, verisimile est partem habuisse Principem fœminam Comitessam Arondelli, pietate quoque illustriorem quam sanguine, dissimulata quidem vulgari habitu personæ dignitate, cum eius visendi facultatem ab eo exorasset, & à carcerario emisisset, post multa de animi rebus, paratam se obrulit ad eum quocumque tandem aut modo, aut præterio liberandum; cui subridens pater. Me, inquit, Domina alienum æs carcere non tenet, quod abs te dissolui debeat; tum rationibus è sublimi ductis, auertit illam ab eo consilio illi quidem perhonorifico, sed sibi minimè congruenti. Sic durans paranda, vt loquitur, extrema quam quotidie expectabat hora, varia cœlitus animi voluptate reficiebatur, cuius pars exitit non parua trium animarum ad rectum conuersio ex carcerarij ipsius familia; & sacrificij diuini continuata diu celebratio, qui enim subiecta custodia detinebantur Catholici, ad pulsus & horum Vvestoni, supellectilem sacram aptabant funi è superiori fenestra demisso, recipiebantque re diuina peracta priusquam cœlum albesceret, vt Sacerdoti quem secum habebant celebraturo in promptu esset.

Sed fuit eo effusior, quo minùs præuisa lætitia, qua omnes pariter Christi natalem celebrarunt. Erat in iis vnus olim hæreticus, & Catholicorum, in carcere custos. Hic arte sibi nota & familiari recludendi seras, piè vsus nec minùs celeriter, ante mediam noctem omnes sui carceris socios transtulit in superiorem Vvestoni custodiam, vbi multis cum lacrymis, & alacritate sancta diuinis operam dedere. Vvestonus omnès audiit confitentes, omnibus in trium sacrorum aliquo sacram Eucharistiam præbuit. Omnes demum, qui prius eduxerat doctus pandendarum forium artifex iis eadem industria suo quoque carceri reddidit.

Post mensium aliquot mortis aut vitæ moras ambiguas, vocatur improuisus ad exam n Vvestonus. Ponuntur ei ob oculos Biblia sermone vernaculo è schola Caluini vitiata, vt tactis iis iuratus sponderet se clarè atque ingenè à linterrogata responsurum, & respondit etiam clarius quàm vellent; cœterum negauit omnino iuraturum, non quod recusaret ab deprauiatis & falsis Bibliis testimonium verò asserere, aliâque vt ipsi rebantur, editionis vulgatæ posceret; sed vobis laicis, mihi Sacerdoti, satin' ait, videtur hoc esse idoneum tribunal, cuius tanquam legitimi, auctoritatem iurando sanciam. Responsum mearum fidem quod attinet, hanc vobis securam præstabo: eius pignus habere Sacerdotis promissum, iureiurando cuius apud me non impar, si quæsitis vestris conscientia integra satisfacere potero, faciam libenter, & candidè: si Religioni & Catholicis videro obfutura, de iis ex me nec flatum, nec fumum exprimeris, sic ille animo & vultu

vultu nihil discrepantibus ab illa verborum libertate. Quare omiffa quam pofcebant iurifurandi cautione, venit ad interrogata, quibus illum tam multis (confederat enim forenfium capitalium feries bene longa) tam perplexis, longinquis, captiofis, tam denfe ac preffim mutatis vicibus laceffiuere feorfum finguli, vt horas quatuor folidas quærendo tenuerint, nunquam eo vel vnguem deflecente à refponfionibus finceris & perfpicuis, fi fas effer, fin autem à religiofo Chriftianoque filentio: nunquam propterea hærente ad quæftiones malignè compofitas ex conditionibus futuri dubiis, qualis inter multas, quas effer in partes iturus, Hispano Angliam inuadente, quod tunc magno parabat molimine, cuius icum quæftiti facile fuerat exire, fi fe forenfis improbitas intra facti lineas concludiffet. Pronum liquidem erat expedire fe ioco, & dicere in neutras iturum, cum obferuaretur ab fuo carcerario tam belle, vt paffus quatuor prodire fui non effer arbitrij. Sed volebant de mente illius ferre fententiam, vrgebantque quod effer facturum fi iuris fui foret. Quare ille, fi rogaret, inquit, bello facro, cuiusmodi plurima gefere Chriftiani, quid fim confilij capturus; fuppetet & illico refponfum conditioni, meæ idoneum, quam ea bella minimè dedecente de bellis cæteris abeft à me tam procul vt cogitem, quàm à Sacerdote, vt velit transfire in militem. At enim, refumit alius callidius vafet; ponamus arma quæ minatur Hispanus Religionis titulo moueri, quibusnam tunc accelfurus fis, Hispanis? an noftris, aut fi te arma & bellum non iuuant Sacerdotem, & religiofum, etfi fakra, & religiofa; quid confilij daturus fis, petenti quibus accedere debeat? Cui, nihil cunctatus, nec hæfitans Vveftonus: de me, inquit, hoc certum, & indubitatum habetote, hoc rerum articulo nunquam fore me cuiquam auctorem confilij ex quo poffit religioni Catholicae detrimentum fequi, cuius dicti vnus plena breuitate, fatis ab fe factum, & interrogatis cenfuit, & confcientiæ; nec adduci præterea valuit vt explicatius aliquid aut fubtilius adderet, nec vero illorum intererat aliud audire quo illum morti addicerent, cum haberent illum pro Chrifto & fide Catholica confitentem reum, quam confeflionem in procinctu erat vt apud duodecimvirum tribunal iteraret. Remiffus inde fuum in carcerem, expectatiffimus iis venit Catholicis quos carcer infimus claudebat, fcripto enim ab eo dari fibi refponfa plurimum rogarunt, quibus fatisfecerat quæfitis, fibi videlicet ad idem tribunal vfui futura, à quo fe in horas vocatum iri opperiebantur.

Pendente in hunc modum Vveftoni caufa, en illi repente in carcere nihil tale cogitanti vir nobilis qui fua vel fuperioris poteflate inde illum inducit, vbi expectabatur à Proteftante miniftello fcientiæ nomine inter fuos infigni, & hunc ad te inquit Theologe! Theologum pariter adduco, vt tu Vveftone, pro fua doctriinæ præftantia de capitibus aliquot fidei docentem placidè audias, & difcas de iis quid te oporteat fentire, cui Vveftonus comitatibus omiffis: ego, inquit, vt difcam hac ætate, quid à me credi oporteat, egeo nemine: ergo, infert nobilis, inter vos foli de iis conferte. Miratus hic Pater, hoc fi mea caufa fit, tempus ait, & opera luditur; fin ad ve-

ritatis luculentiorē perspicentiam cur nos soli? caret nempe Academiis Anglia? & theatris ingenij; Londinum, ubi se veritas magnificè proferat, nisi ad hoc mavultis abstrusam perpetuo quærere, ut inuentam peius abscondatis? sunt, inquit nobiles, sunt certè theatra producendæ in publicum sua cum gloria veritatis, sed ab iis arcetur vestra vox, ne illius efficacitate minis multi ad eam deficiant. Viâque illi proposuit aliquanto diuersam, & sedatiorē Theologorum sex Protestantium, & Catholicorum totidem, concertatione disputandi minori strepitu eodem spectantium quò magnis tumultibus, Academiæ frustra contenderent, quod libenter quidem, sed hac lege admisit Vvestonus, ut suos pars vtraque haberet notarios proprios, qui ad singulas quæstiones argumenta exciperent singula, & eorum distinctè solutiones iis adiungerent, communi vtrinque, & eadem fide. Qui possent vincerent, cæterum acta disputationis ederentur legitimis auctoritatibus firmata; sed hic parum tenax propositi nobilis, hoc demum est ait, velle simul & nolle, statimque sera obductis foribus, in quartam post horam rediturus ambos intus conclusit. Erat Minister hæreticus, quod in eiusmodi literatis rarum, affabilis moderatiquē ingenij; cui proinde sua modestè proponenti, solutiones similiter contentione procul claras subdebat & solidas; paucisque vtrinque non magna, nec tota vi exceptis & repulsis conuincebat, ut illam tunc Pater solitudinem doleret disputationis. Verum ignorabat adesse qui audirent, tametsi latentes, nec æquum erat tam vtilem gloriosamque pugnam sua victoria, & fructu carere.

Inter alia certatum, interpretatio sacrorum codicum an esset cuiilibet permittenda, qui se ut pro certo Caluini asseclæ profitentur, ad hoc animo fingit spiritum sanctum habere præsentem, & quoties lubitum fuerit, vilem ex officina sua opificem, ex lauatrina mulierculam docente hoc spiritum interpretari Dei mentem. Quod tam validis Pater, & perspicuis argumentis falsum probauit & friuolum, ut Ministrum haberet, non secum modo sententem, sed fatentem sincerè atque fideliter esse prorsus nobiscum sentendum. In confessionis sacramento, & aliis quibusdam, multa sibi quoque nobiscum placere concedebat, aliqua non item. Regressio denique horas post quatuor nobili, nec sat Calvinista, nec satis Catholicus abscessit; suo Vvestonus carceri redditus, Philosophabatur apud se cui bono, & à quo, commissus esset solus cum eiusmodi homine, & solo, & tamdiu? cui post triduum adhuc ambiguo amicus adfuit visendi gratia, ignotus quidem, sed miræ comitatis, qui sermone illato de obita disputatione, opatòque illius exitu, cum animaduertit loqui se Patre peregrina; narrare ortus est Sacerdotes fuisse duos quos metus tormentorum, & prædicantium frans in transuersum agebant, desertores propediem futuros, quanto Catholicorum dedecore ac dolore, tanta Calvinistarum insultatione & triumpho; laruisse illos in contiguo disputantibus conclauis suspensis auribus perattentos; visam esse illis tam clarè, & inuidè soliditatem Catholici dogmatis à Patre exponi; eamque sibi vim Christianæ generositatis animo infundi, ut parum abesset identidem quin latebras rumperent ad obiurgandam Ministri cæcitatē,

tatem, & suam ipsorum cum gratulatione deplorandam, ex qua Dei beneficio sentirent se à P. Vvestono liberatos, atque in posterum expeditos ad veritatem fidei, quam ante odissent per mille supplicia & mortes propugnandam.

Hinc suam didicit Vvestonus nec solitariam fuisse, vt indoluerat, nec absque magno operæ præmio disputationem, duo enim illi Sacerdotes, & quod inuicem sanctè pepigerant, & pariter Deo simul promiserant, magna fide magnòque exemplo præstitère. Alter non diu post data pro Christo vita inconstantis notam quam vacillando contraxerat sanguine eluit. Londini alter conscenso pulpiro quod ad crucem extrat cœmeterij S. Pauli, coram multitudine alia omnia expectante, palinodiam altè canens execratus est Caluini errores, statimque propterea furente in eum populo, raptatus in carcerem, & compedibus oneratus. Estque hic ille de quo aliàs Antonius Titellus, felix si quam subinde facilè hauriebat diuini spiritus potentes, & violentos motus, tam constanter fouisset ac fortiter; non fuisset eius vitæ cursus fluctuatio perpes, & deformis, nunc in martyrium assurgens, modo se in apostasiam retorbens, quoad eius demum tacti miseria Catholici transmisère illum in Belgium, vbi eundem vitæ, & inconstantiae fortitus exitum, mirum quod diem Catholicus, & pœnitens clausit.

Annum hunc æui 87. dignè coronabit vocatus ad sacram purpuram Alanus, magna Sixti V. Summi Pontificis gloria, qui tanti eum fecit; summa Personij voluptate: qui se tunc Romæ votorum compotem gestiit, quibus Philippo II. institerat vt eum posceret Cardinalem quanquam sibi potius Alanus hunc honorem quam cuius alteri debuit, nec minus illi decoris contulit, quam duxit ex eo splendoris. Verum hanc lucem meritorum refugiebat eius modestia, æquitatem spectabat fidissimi, & amantissimi Personij ea fructuosè vtiliterque producere. Ac circumscribamus licet vitæ egregia in Ecclesiam merita Seminariis duobus Duacensi postea Remensi; æltimè usque illius in ea sumptus, labores, curas, defensionem, tutelam, pericula, non rerum modo sed & vitæ ipsius, conficiemus profecto, quantumcumque honoris, gratuitum ad hæc promerita non fuisse. Duacense quidem, scribit auctor illius temporis, primogenitum fuit inter illa, quæ sacrosanctæ synodi Tridentinæ constitui iussa sunt mandato. Hoc plus mille numerum Sacerdotum, annorum tractu nonaginta suppeditauit Angliæ laboranti, quorum centum ferè quadraginta, vita & sanguine, Catholicæ fidei quam prædicauerant subscripsère. Nec vsquam prius aliunde Angli excolere patriam suis sudoribus missi sunt, quam ex Duacensi Collegio viam iis fecissent, & complanassent centum Sacerdotes.